

Antropontolojik Perspektiften Kendini Anlama Bağlamında Felsefi Danışmanlık ve Çocuklarla Felsefe

Philosophical Counseling and Philosophy with Children in the Context of Self- Understanding from an Anthropontological Perspective

Nilüfer KARADAĞ, Dr.

Millî Eğitim Bakanlığı

Ankara, Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-4658-2494

Öz

Bu çalışmanın amacı, Betül Çotuksöken'in geliştirdiği antropontoloji anlayışından hareketle felsefi danışmanlık ile Çocuklar için Felsefe (P4C) yaklaşımı arasındaki kuramsal ilişkiyi ortaya koymaktır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesine dayalı kavramsal çözümleme kullanılmıştır. Çotuksöken'in *Antropontoloji ya da İnsan-Varlıkbilgisi* adlı çalışması başta olmak üzere insan, felsefe, dil, düşünme, bilgi, dış dünya ve felsefi danışmanlık üzerine çalışmalarından hareketle antropontolojinin temel kavramları belirlenmiş; bu kavramlar felsefi danışmanlık ve P4C literatürüyle karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Antropontoloji, insanı ontolojik olmanın yanında var olanla ilişki kuran, bilen, anlamlandıran, kavramlaştıran ve dil aracılığıyla dünyasını kuran bir varlık olarak ele almaktadır. Bu perspektif, felsefi danışmanlık açısından danışanın yaşantısını yalnızca psikolojik bir sorun alanı olarak değil, kişinin kendisi, başkaları, dünya ve değerler arasındaki ilişkisini yeniden sorgulayabileceği felsefi bir problem alanı olarak değerlendirmeye olanak sağlamaktadır. P4C açısından ise çocuk, soru soran, kavramları sorgulayan, gerekçelendiren ve dünyasını anlamlandıran bir felsefi özne olarak görünür hâle gelmektedir. Çalışmanın temel savı, felsefi danışmanlık ile P4C'nin antropontolojik açıdan ortak paydasının, insanın soru sorma, kavramsallaştırma ve diyalog yoluyla kendisiyle ve dünyayla ilişkisini yeniden düşünmesine imkân veren felsefi soruşturma pratiği olduğudur. Bu bağlamda antropontoloji, uygulamalı felsefenin farklı görünüşleri arasında kuramsal bir köprü oluşturabilecek bir perspektif olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Betül Çotuksöken, antropontoloji, Felsefi danışmanlık, Çocuklar için felsefe, P4C, Felsefi soruşturma.

Abstract

This study aims to examine the theoretical relationship between philosophical counseling and Philosophy for Children (P4C) from the perspective of Betül Çotuksöken's anthropontology. The study employs conceptual analysis based on document analysis as a qualitative research approach. Drawing primarily on Çotuksöken's *Anthropontology or Human-Ontology* and her works on human beings, philosophy, language, thought, knowledge, the external world, and philosophical counseling, the study identifies the fundamental concepts of anthropontology and discusses them in relation to philosophical counseling and P4C literature. Anthropontology approaches human beings not merely as ontological objects but as beings who establish relations with beings, know, interpret, conceptualize, and construct their world through language. From this perspective, philosophical counseling can be understood not merely as an intervention into a psychological problem but as a philosophical inquiry into the individual's relationship with oneself, others, the world, and values. In the context of P4C, the child appears not as an incomplete adult but as a philosophical subject capable of questioning, conceptualizing, giving reasons, and interpreting the world. The central argument of the study is that the anthropontological common ground between philosophical counseling and P4C lies in philosophical inquiry as a practice through which human beings reconsider their relationship with themselves and the world through questioning, conceptualization, and dialogue. In this respect, anthropontology can provide a theoretical bridge between different forms of applied philosophy.

Keywords: Betül Çotuksöken, anthropontology, philosophical counseling, Philosophy for Children, P4C, philosophy of human beings, philosophical inquiry.

1. Giriş

Felsefenin yalnızca kuramsal bir bilgi alanı olmadığı, insanın kendisi, başkaları ve dünya ile kurduğu ilişkiyi sorgulama biçimi olarak da işlev gördüğü düşüncesi, çağdaş uygulamalı felsefe tartışmalarının temel dayanaklarından biridir. Felsefi Danışmanlık ve Çocuklar İçin Felsefe (P4C) bu dönüşümün iki farklı görünümünü oluşturmaktadır. Her iki yaklaşımda da felsefe, filozofların düşüncelerini aktarmaktan ziyade, bireyin kendi düşüncelerini soruşturmasını sağlayan bir etkinlik olarak ele alınmaktadır (Lipman, 2003; Marinoff, 2002; Raabe, 2001).

Felsefi danışmanlıkta danışanın yaşadığı problem, yalnızca ortadan kaldırılması gereken bir güçlük olarak görülmez. Danışanın kullandığı kavramlar, benimsediği değerler, dünyaya ilişkin varsayımları ve kendisi hakkındaki kabulleri soruşturmanın konusu hâline gelir. Dolayısıyla felsefi danışmanlıkta “sorun” ile “felsefi soru” arasında dönüştürücü bir ilişki söz konusudur. Bireyin “Nasıl yaşamalıyım?”, “İyi yaşam nedir?”, “Özgür olmak ne demektir?”, “Adil davranmak nedir?” ya da “Ben kimim?” gibi sorularla karşılaşması, gündelik bir problemin kavramsal bir soruşturmaya dönüşmesini mümkün kılar. P4C yaklaşımında da çocukların felsefi sorular üzerinde birlikte düşünmeleri, kavramları açıklığa kavuşturmaları, gerekçeler sunmaları ve farklı bakış açılarını değerlendirmeleri amaçlanır (Lipman, 2003; Splitter & Sharp, 1995). P4C’de çocuk yalnızca bilgi edinmesi gereken bir öğrenci olarak görülmez; soruşturma sürecine katılan bir özne olarak kabul edilir. Bu iki uygulama alanının ortak kuramsal zemini, Betül Çotuksöken’in (1950-) geliştirdiği “antropontoloji” kavramı üzerinden yeniden düşünülmesi PC4 ile felsefi danışmanlığı bir araya getirmektedir.

Çotuksöken, antropontolojiyi hem felsefenin temel bir disiplini hem de felsefi bir bakış açısı olarak ele almakta; insan ile varlık arasındaki ilişkiyi insanın düşünme, bilme ve dilsel anlamlandırma etkinlikleri üzerinden değerlendirmektedir (Çotuksöken, 2018). *Antropontoloji ya da İnsan-Varlıkbilgisi* adlı çalışmasının temel savı, felsefenin yapısı gereği antropontolojik olduğudur. Çünkü felsefe, insan varoluşuyla kendisini gerçekleştiren bir bilme ve düşünme etkinliğidir.

Çotuksöken’in yaklaşımında insanın “arada olan” bir varlık olarak ele alınması da önemlidir. İnsan kendisi ile dünya, düşünme ile var olan, bireysel yaşantı ile toplumsal gerçeklik arasında ilişki kuran bir varlıktır. Dolayısıyla insanı anlamak, onun ne olduğu, neyle ve nasıl ilişki kurduğu sorusunu da gündeme getirir (Çotuksöken, 2018).

Çalışmanın temel problemi “Antropontolojik insan anlayışı, felsefi danışmanlık ile P4C’nin kuramsal temellerini nasıl yeniden düşünmeyi mümkün kılar?” şeklinde ifade edilebilir. Bu temel problem doğrultusunda çalışmada üç alt soru ele alınmaktadır:

1. Çotuksöken’in antropontoloji anlayışında insan ve felsefe arasındaki ilişki nasıl kurulmaktadır?
2. Antropontolojik yaklaşım felsefi danışmanlığın amaç ve işleyişini nasıl açıklayabilir?

3. Antropontolojik insan anlayışı P4C’de çocuğun felsefi özne olarak konumlandırılmasına nasıl katkı sağlayabilir?

Çalışmanın özgünlüğü, antropontolojiyi yalnızca insan felsefesi açısından ele almak yerine, onu felsefi danışmanlık ve P4C arasında ortak bir kuramsal zemin oluşturabilecek şekilde değerlendirmesidir.

2. Yöntem

Bu çalışma, nitel araştırma yaklaşımına dayalı kavramsal ve kuramsal bir inceleme olarak tasarlanmıştır. Araştırmada doküman incelemesi yoluyla elde edilen felsefi ve eğitimsel kaynaklar kavramsal çözümleme yöntemiyle değerlendirilmiştir.

Çalışmanın temel kaynağını Çotuksöken’in *Antropontoloji ya da İnsan-Varlıkbilgisi* (2018) adlı eseri oluşturmaktadır. Buna ek olarak, Çotuksöken’in felsefi danışmanlık üzerine gerçekleştirdiği çalışmalar ve bildiriler incelenmiştir. Yazarın akademik yayın kayıtlarında “Felsefenin Neligi Bağlamında Felsefi Danışmanlık: Antropontolojik Bakış Açısı” ve “‘İnsan Kimdir?’ Sorusu Eşliğinde Felsefi Danışmanlık” başlıklı çalışmalarının bulunması, antropontoloji ile felsefi danışmanlık arasındaki ilişkinin yazarın kendi çalışmalarında da doğrudan kurulduğunu göstermektedir. P4C boyutunda ise Lipman (2003), Splitter ve Sharp (1995), Gregory (2007) ve Kennedy (2004) gibi temel çalışmalardan yararlanılmıştır. Analiz üç kavramsal eksende gerçekleştirilmiştir:

- a. İnsan–varlık ilişkisi
- b. Soru–kavram–diyalog ilişkisi
- c. Felsefi soruşturma–kendini anlama ilişkisi

Bu üç eksen üzerinden antropontoloji, felsefi danışmanlık ve P4C arasındaki ortaklıklar ve farklılıklar ortaya konulmuştur.

3. Betül Çotuksöken’de Antropontoloji: İnsan ve Varlık Arasında “Arada Olma”

Çotuksöken’in antropontoloji kavramı, insan ile varlık arasındaki ilişkinin insanın bilme ve anlamlandırma etkinliği üzerinden ele alınmasına dayanır. Antropontoloji, ontolojiye insanı ekler,

insanın var olanla kurduğu ilişkinin felsefi olarak soruşturulmasını ifade eder. Çotuksöken'in ifadesiyle antropontoloji, "insan-varlıkbilgisi" olarak düşünülebilir. Bu bağlamda insan, var olanın karşısında pasif bir gözlemci değildir. İnsan, var olanı düşünür, kavramlaştırır, anlamlandırır ve dil aracılığıyla ifade eder. Böylece insan ile dünya arasında karşılıklı bir ilişki oluşur (Çotuksöken, 2018). Bu yaklaşımda "arada olma" kavramı belirleyicidir. İnsan, yalnızca kendisi olarak değil; dünya, başkaları, kültür, tarih, dil ve bilgi ile ilişkisi içinde anlaşılabilir. Dolayısıyla antropontolojik bakış açısından insanı anlamak, insanın dünyayla kurduğu anlamlandırıcı ilişkiyi anlamaktır. Bu nokta felsefi danışmanlık ve P4C açısından önemlidir. Çünkü her iki uygulamada da insanın kendisi ve dünyası hakkındaki hazır kabulleri doğrudan sorgulama konusu yapılmaktadır.

4. Antropontolojik İnsan Anlayışı ve Felsefi Danışmanlık

Felsefi danışmanlık, kişinin yaşamında karşılaştığı sorunları felsefi kavramlar ve düşünme yöntemleri aracılığıyla incelemesini amaçlayan uygulamalı felsefe alanlarından biridir (Achenbach, 1995; Marinoff, 2002; Raabe, 2001). Ancak felsefi danışmanlığı yalnızca "filozoflardan tavsiye alma" biçiminde değerlendirmek, onun felsefi niteliğini zayıflatır. Felsefi danışmanlıkta temel etkinlik, danışanın kendi düşüncelerini görünür hâle getirmesi ve bunları eleştirel biçimde sorgulamasıdır. Bu noktada antropontolojik yaklaşım önemli bir teorik açıklama sunabilir. Danışanın:

"Kendimi başarısız hissediyorum." ifadesi ele alındığında felsefi danışman gündeme Başarı nedir? Başarısızlık neye göre belirlenir? Bir insanın değerini başarı belirler mi? Başarı ile mutluluk arasında zorunlu bir ilişki var mıdır? İnsan kendisini hangi ölçütlere göre değerlendirmelidir? Gündeme getirebilir. Burada danışanın yaşantısı kavramsal bir soruşturmaya dönüşmektedir. Antropontolojik açıdan bu süreç, insanın kendi varoluşuna ilişkin anlamlandırma biçimini yeniden düşünmesidir. Bu nedenle felsefi danışmanlığın temel hareketi şöyle gösterilebilir:

Yaşantı → Sorun → Soru → Kavram → Diyalog → Yeniden düşünme → Yeni anlamlandırma

Bu süreçte danışman, danışanın yerine cevap üretmez. Daha ziyade danışanın kendi düşüncelerini felsefi soruşturma yoluyla yeniden değerlendirmesine eşlik eder. Çotuksöken'in 2024 tarihli çalışmaları arasında doğrudan "Felsefenin Neliği Bağlamında Felsefi Danışmanlık: Antropontolojik Bakış Açısı" başlığının bulunması, bu bağlantının yalnızca dışarıdan kurulmuş

bir yorum olmadığını, onun felsefi danışmanlık üzerine düşünüşünün de antropontolojik bir eksene sahip olduğunu göstermektedir.

Antropontoloji ile felsefi danışmanlık arasındaki en önemli kesişimlerden biri “İnsan kimdir?” sorusudur. Çotuksöken’in 2024 yılında gerçekleştirdiği felsefi danışmanlık çalışmasının başlığının doğrudan “‘İnsan Kimdir?’ Sorusu Eşliğinde Felsefi Danışmanlık” olması dikkat çekicidir. Bu soru ilk bakışta soyut bir antropoloji sorusu gibi görünse de felsefi danışmanlığın birçok temel problemine açılır:

Ben kimim? Nasıl bir insan olmak istiyorum? Beni ben yapan nedir? Başkalarının beklentileri kimliğimi ne ölçüde belirler? İnsan kendisini değiştirebilir mi? İyi yaşam nedir? Bu soruların hiçbirinin yalnızca ampirik bilgiyle cevaplanması mümkün değildir. Çünkü burada kişinin kendi yaşamını hangi kavramlarla anlamlandırdığı söz konusudur. Dolayısıyla felsefi danışmanlık antropontolojik açıdan, insanın kendi “arada olma” durumunu fark ederek kendisi, başkaları ve dünya arasındaki ilişkilerini yeniden düşünmesine imkân veren bir felsefi etkinlik olarak yorumlanabilir.

5. Antropontoloji ve P4C: Çocuğun Felsefi Özne Olarak Konumlandırılması

P4C’nin temel düşüncesi, çocukların felsefe yapabilecekleri ve felsefi soruşturmaya katılabilecekleri kabulüne dayanır. Lipman’a (2003) göre çocukların eleştirel, yaratıcı ve özenli düşünme becerilerinin geliştirilmesi felsefi soruşturma topluluğu içerisinde gerçekleştirilebilir. Bu yaklaşım, geleneksel öğretmen merkezli eğitim anlayışından farklıdır.

Geleneksel model: Öğretmen → bilgi → öğrenci

P4C modeli: Soru → topluluk → diyalog → gerekçelendirme → yeniden düşünme

Bu dönüşüm antropontolojik açıdan değerlendirildiğinde, çocuğun *arada bir varlık* olarak anlam kuran bir insan olarak kabul edildiği görülür. Çocuk soru sorar, kavramları kullanır, ayrımlar yapar, gerekçe sunar, karşı görüşleri değerlendirir, kendi düşüncesini yeniden gözden geçirir. Dolayısıyla çocuk, dünyayı anlamlandıran aktif bir özne olarak ortaya çıkar. Bu durum Çotuksöken’in insanı düşünme, dil ve bilgi ilişkisi içinde ele alan antropontolojik yaklaşımıyla örtüşmektedir.

Antropontoloji ile P4C arasındaki en güçlü bağlantılardan biri “kavram”dır. Çotuksöken’in düşüncesinde felsefi bilme etkinliği, insanın var olanı kavramlaştırmasıyla ilişkilidir. İnsan, tekil yaşantıların ötesine geçerek onları kavramsal düzlemde değerlendirebildiği ölçüde düşünsel bir mesafe kazanır. Çotuksöken de kavramların düşünme ve bilgi üretimindeki rolünü özellikle vurgulamaktadır. P4C’de de kavramlar soruşturmanın temel araçlarıdır. Örneğin; “Adalet nedir?” sorusuyla başlayan bir soruşturma kısa sürede şu sorulara dönüşebilir: Herkese eşit davranmak adil olmak mıdır? İhtiyacı olana daha fazla vermek adaletsizlik midir? Eşitlik ile adalet aynı şey midir? Çocuk burada bir tanımı ezberlememektedir. Kavramın sınırlarını ve kullanım koşullarını araştırmaktadır. Dolayısıyla P4C’de kavram soruşturması, antropontolojik açıdan insanın dünyayı anlamlandırma biçiminin soruşturulması olarak değerlendirilebilir.

6. Felsefi Danışmanlık ve P4C’nin Ortak Antropontolojik Zemini

Felsefi danışmanlık ile P4C farklı yaş gruplarına, farklı amaçlara ve farklı uygulama bağlamlarına sahiptir. Bu nedenle ikisini aynılaştırmak doğru değildir.

Bununla birlikte iki alan arasında önemli bir ortak yapı bulunmaktadır:

Antropontolojik eksen	Felsefi danışmanlık	P4C
İnsan	Danışan	Çocuk
Yaşantı	Yaşam problemi	Çocuğun deneyimi
Soru	Felsefi problem	Felsefi soru
Kavram	Kavramsal analiz	Kavram soruşturması
Dil	Danışanın söylemi	Çocukların söylemi
Diyalog	Danışman-danışan	Felsefi topluluk
Sorgulama	Öz-sorgulama	Birlikte sorgulama
Anlamlandırma	Yaşamın yeniden yorumlanması	Dünyanın yeniden düşünülmesi
Özne	Kendini anlamaya çalışan kişi	Düşünen çocuk

Bu tablo, iki uygulamanın ortak noktasının “felsefi soruşturma” olduğunu göstermektedir. Felsefi danışmanlıkta birey kendi yaşamını sorgularken, P4C’de çocuk dünyaya ilişkin kavramları sorgular. Ancak her iki durumda da soruşturma, kişinin hazır düşünce kalıplarının görünür hâle gelmesini sağlar.

Antropontolojik perspektif, felsefenin insanın kendisini anlamlandırma çabası olduğunu kabul ettiğinde, klasik “Kendini bil!” buyruğu yeni bir anlam kazanır. Kendini bilmek insanın yalnızca kendisi hakkında birtakım bilgiler edinmesi değildir. Kendini bilmek, insanın birtakım bilgiler edinirken hangi kavramlarla düşündüğünü, hangi değerleri benimsediğini, düşüncenin hangi varsayımlara dayandığını, kişinin başkalarının düşüncelerini nasıl değerlendirdiğini ve dünyayı nasıl anlamlandırıdığını sorgulamaktır. Bu nedenle felsefi danışmanlıkta “kendini bilme”, P4C’de ise “düşünmeyi düşünme” süreçleri birbirine yaklaşır. Her iki durumda da felsefe, insanın kendisine dışarıdan bakabilmesine olanak sağlayan “refleksiyonel bir düşünme etkinliği” hâline geldiği görülmektedir.

Antropontolojik açıdan değerlendirildiğinde, felsefi danışmanlık ile P4C arasında üç temel ortaklık bulunduğu ileri sürülebilir. Birincisi: “İnsan bir “soruşturma varlığıdır.” İnsan, yalnızca içinde bulunduğu koşullara tepki veren bir varlık değildir. Koşullarını sorgular, anlamlandırır ve kavramsallaştırır. Bu özellik felsefi danışmanlıkta danışanın kendi yaşamını sorgulamasında; P4C’de ise çocuğun dünyaya ilişkin sorular üretmesinde ortaya çıkar. İkinci olarak “İnsan kavramsal bir varlıktır.” İnsan yaşantılarını kavramlar aracılığıyla anlamlandırır. “Adalet”, “özgürlük”, “mutluluk”, “sorumluluk” ve “kimlik” gibi kavramlar teorik sözcükler gibi görünse de insanın dünyayla ilişkisini düzenleyen anlam yapılarıdır. Dolayısıyla kavramların sorgulanması, dolaylı olarak insanın dünyayla ilişkisinin sorgulanması anlamına gelmektedir. Son olarak “İnsan diyalojik bir varlıktır.” Felsefi düşünme tek başına gerçekleştirilebilse de özellikle felsefi danışmanlık ve P4C bağlamında diyalog merkezi öneme sahiptir. Danışan kendi düşüncesini danışmanla birlikte sorgular. Çocuk kendi düşüncesini felsefi danışmanlık bağlamında gerçekleşen bir felsefi topluluk içinde değerlendirebilir. Her iki durumda da başkasının düşüncesi, kişinin kendi düşüncesini görmesini sağlayan bir ayna işlevi görecektir. Bu açıdan, felsefi diyalog sıradan iletişimin ötesinde, insanın kendisini ve dünyasını anlamlandırmasının bir biçimi olduğu görülmektedir.

7. Sonuç

Bu çalışmada Betül Çotuksöken'in antropontoloji anlayışı, felsefi danışmanlık ve P4C arasındaki kuramsal ilişki açısından değerlendirilmiştir. Çalışmanın temel sonucuna göre antropontoloji, insanı yalnızca öylece yerinde duran, “var olan” bir nesne olarak değil, var olanla ilişki kuran, bilen, düşünen, kavramlaştıran, dil aracılığıyla anlamlandıran ve kendisini yeniden sorgulayabilen bir varlık olarak ele almaktadır (Çotuksöken, 2018). Bu insan anlayışı felsefi danışmanlık açısından önemli sonuçlar doğurmaktadır. Felsefi danışmanlıkta, danışanın yaşadığı problem, kişinin kendisi ve dünyası hakkındaki kavramsal kabullerini yeniden değerlendirmesine olanak sağlayan bir felsefi soruşturma alanıdır. P4C açısından ise antropontoloji çocuğun “henüz yetişkin olmamış birey” şeklindeki eksiklik merkezli anlayışından uzaklaşarak, onu soru soran, düşünen, kavramlaştıran ve anlamlandıran bir felsefi özne olarak değerlendirmeye imkân vermektedir.

Bu nedenle felsefi danışmanlık ile P4C arasında felsefi soruşturma, kavram, dil, diyalog ve anlamlandırma eksenlerinde ortak bir antropontolojik zemin üzerinde buluşabileceği ileri sürülebilir. Bu çerçevede antropontoloji, uygulamalı felsefenin farklı alanlarını birbirinden bağımsız uygulamalar olarak görmek yerine, bunların ortak insan anlayışını sorgulamak açısından işlevsel bir kuramsal perspektif sunmaktadır. Sonuç olarak felsefi danışmanlıkta yetişkinin, P4C’de ise çocuğun felsefi özne olarak konumlandırılması, “İnsan, kendisiyle ve dünyayla ilişkisini felsefi soruşturma yoluyla yeniden kurabilir mi?” ortak bir temel soruya bağlanabilir. Antropontolojik perspektif açısından bu soruya verilebilecek yanıt, felsefenin insanın kendisini ve dünyasını anlamlandırma etkinliği olması nedeniyle olumlu yöndedir. Felsefi danışmanlık ve P4C de bu etkinliğin farklı yaşantı ve bağlamlardaki iki görünümünü oluşturmaktadır.

Kaynakça

Achenbach, G. B. (1995). *Philosophische Praxis*. Dinter.

Çotuksöken, B. (2018). *Antropontoloji ya da insan-varlıkbilgisi*. Notos Kitap.

Çotuksöken, B. (2024a). *Felsefenin neliği bağlamında felsefi danışmanlık: Antropontolojik bakış açısı* [Bildiri]. Felsefi Danışmanlık Seminerleri.

Çotuksöken, B. (2024b). “İnsan kimdir?” sorusu eşliğinde felsefi danışmanlık: “Arada olma” izleği eşliğinde felsefi danışmanlık [Bildiri]. Felsefi Danışmanlık Seminerleri.

Gregory, M. R. (2007). A framework for facilitating classroom dialogue. *Inquiry: Critical Thinking Across the Disciplines*, 22(1), 25–36.

Kennedy, D. (2004). The well of being: An ontology of child and adult. *Journal of Philosophy of Education*, 38(2), 289–308.

Lipman, M. (2003). *Thinking in education* (2nd ed.). Cambridge University Press.

Marinoff, L. (2002). *Philosophical practice*. Academic Press.

Raabe, P. B. (2001). *Philosophical counseling: Theory and practice*. Praeger.

Splitter, L. J., & Sharp, A. M. (1995). *Teaching for better thinking: The classroom community of inquiry*. Australian Council for Educational Research.